

Aktualen pomen simpozija o Sveti gori

Kakor poročamo na drugem mestu, je prejšnji petek na Sveti gori potekalo strokovno posvetovanje ob 450-letnici te božje poti. Omenjena pobuda je z več vidikov osvetlila predvsem zgodovinski pomen tega verskega in kulturnega središča, tako s stališča zgodovine, umetnostne zgodovine, literature, glasbe in krajinskega oblikovanja. Referati, ki so jih podali strokovnjaki z obeh strani meje, Slovenci in Italijani, so kljub omejenemu obsegu približali dokaj celovito sliko Svete gore, ki je v preteklosti doživljala tudi hude čase, a je vedno vplivala in tudi danes močno vpliva na duhovno in kulturno stvarnost različnih narodov, ki se stikajo prav ob njenem vznožju.

Tudi v Sloveniji se je v zadnjih letih udomačila primerna navada, da ob jubileju starejših samostanov prirejajo strokovna posvetovanja, na katerih predvsem zgodovinarji pa tudi teologi razčenjujejo njihovo preteklost in duhovni pomen. Tako je bilo npr. ob obletnici stiškega cistercijskega samostana ali nedavno tega minoritskega samostana na Ptuj. Plod tovrstnih pobud pa so običajno zborniki z objavljenimi predavanji, ki so gotovo zanimivo čtivo za poznavalce in tudi druge bralce, hkrati pa izvedence spodbujajo k nadaljnjim raziskavam. Upajmo, da bo tudi gradivo s simpozija na Sveti gori izšlo v knjižni obliki, saj je to snov, ki bo gotovo zanimala širši krog bralcev doma v Sloveniji in v tujini.

Strokovni posvet na Sveti gori na je važen še z drugačnega, aktualnega stališča. Demokratizacija v Sloveniji je namreč pripeljala do tega, da so padli marsikakšni ideološki predsodki in ovire. Drugačna oziroma bolj normalna je postala tudi usmeritev slovenskega zgodovinopisja, ki pravičnejše odmerja svoje zanimanje različnim, tudi starejšim obdobjem, preteklosti ne presoja več le s stališča delavskega ribanja oziroma razrednega boja, marveč objektivno priznava tudi druge silnice v razvoju slovenskega naroda.

Tukaj ob meji pa so podobne pobude koristne tudi za globlje poznavanje odnosov med Slovenci in Italijani. Kakor je znano, le-ti še v bližnji preteklosti niso bili najbolj idealni, ampak marsikdaj zelo zapleteni in celo sovražni, prav naložba kulture in znanosti pa je, da s pojasnjevanjem celote prispevata k bolj znosnemu današnjemu in jutrišnjemu dnevu. Prepričani smo, da je k temu pripomogel tudi simpozij na Sveti gori. Hkrati je dokazal,

dalje na 7. strani ■

»Planinska roža« višek proslav ob 30-letnici ZSKP

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice je 30-letnico ustanovitve počastila z vrsto prireditvev. Že konec septembra je v deželnem Avditoriju v Gorici organizirala razstavo likovnih del patra Marka Ivana Rupnika. Svojih članov, ki delujejo v društvih, zborih in skupinah več kot 30 let, ter tistih, ki imajo posebne zasluge za nekatere pobude, in tistih, ki so dosegli posebne uspehe na kulturnem področju, so se voditelji Zveze spomnili na posebni prireditvi v telovadnici Katoliškega doma. Številna društva Zveze slovenske katoliške prosvete so sodelovala v okviru četrtih Primorskih dnevov na Koroškem. Zveza je nadalje izdala publikacijo »30 let Zveze slovenske katoliške prosvete - Gorica« in pesmarico zbranih del skladatelja Mirka Fileja, ki je bil tudi prvi predsednik Zveze. Ti dve publikaciji so predstavili v petek, 27. oktobra, v sejni dvorani goriške pokrajinske uprave.

Slovesna proslava 30-letnice pa je bila v nedeljo, 29. t.m., ko so v obnovljenem Katoliškem domu v Gorici uprizorili opereto Radovana Gobca »Planinska roža«. Za to veselo in živahno glasbeno igro se je Zveza odločila, ker združuje dejavnosti, ki so značilne za društva in zборе ter gledališke skupine, katere delujejo pod njenim okriljem. Tako je v uvodnem pozdravu dejal predsednik Damjan Paulin. Na odru je nastopilo enajst solistov, številna baletna skupina, več kot 40-članski pevski zbor in še mali orkester »Vecchia Vienna«. Dirigiral je mladi, a že uveljavljeni glasbenik Hilarij Lavrenčič iz Doberdoba, delo pa je režiral Aleksij Pregarc, ki je sicer v preteklosti že velikokrat z uspehom režiral gledališke predstave na Goriškem. Na bogati sceni, ki jo je pripravil Demetrij Cej, in v zelo primernih kostumih Nadje Bev-

čar je zaživela zgodba o skupini gledališnikov, ki med izletom v gore srečajo upraviteljico planinske koče Katrcu, bivšo filmsko igralko Katjo Silvana, ki jo je na odru uprizarjala Nadja Fabris Špacapan. To dekle s svojim čudovitim glasom osvoji vso gledališko družbo, igralca Mirana Svetlina, ki ga je igral Dušan Kobal, gledališkega ravnatelja Kazimira Kalana, ki je zaživel v igri Božidarja Tabaja, dirigenta in skladatelja Stanislava Cirila Dobrovika (igral ga je Martin Srebrnič) ter režiserja Gabernika, ki ga je igral Kazimir Černic. V prvem dejanju imamo torej začetek dramskega dogajanja, saj gledališniki pustijo v koči svoje srce. Katrcu, t.j. Katja Silvana, jih navdihne, da se ob povratku v mesto odločijo, da bodo postavili na oder opereto Planinsko rožo. Glavno vlogo sprejme Katja Silvana. Ko pride v mesto in se predstavi v gledališču, se vsa stvar pošteno zaplete, kot se pač spodobi za opereto. Eni v njej vidijo le upraviteljico planinske koče, lepo Katrcu, drugi dekle, ki prihaja služiti v mesto, nihče pa ne razume, da sta Katrcu in slavna igralka Katja Silvana ena in ista oseba, zato jo odženejo. Vsekakor pa se zgodba srečno konča. Gledališče pripravlja opereto, skladatelj in igralec Miran spoznata, da je prišlo do velike pomote. Dvomljivci so na koncu kaznovani, srečno pa se konča ljubezenska zgodba med Miranom in Katjo, planinsko rožo.

V igri so nastopili še Majda Zavadlav kot režiserjeva žena, Marko Černic kot gledališki sluga, Marko Brajnik pa kot odvetnik; oskrbnika planinske koče je upodobil Jordan Mučič, kot kmečka fanta pa sta nastopila Benedikt in Aleksander Kosič.

Navdušenje občinstva, ki je napolnilo

dalje na 2. strani ■

Ssk za sklic izvoljenih predstavnikov

Slovenska skupnost bo okrepila organizacijsko prisotnost in politično delo, da bi ojačila samostojno politično zastopstvo na spomladanskih volitvah, ki bodo zajele skoraj vse občine, v katerih ima stranka svoje zastopnike. V času razprav o volilnih reformah pa vse odgovorne opozarja na nujnost, da se po zakonu omogoči manjšinam, da so zastopane v izvoljenih telesih. Ssk pa želi tudi premostiti zastoj v skupnih nastopih Slovencev v Italiji za bistvena vprašanja, ki so vsem skupna. Zato bo v naslednjih dneh dala pobudo za

dvostranske razgovore s slovenskimi komponentami, da se omogoči sklic slovenskih izvoljenih predstavnikov v Italiji. Ta zamisel si že več mesecev utira pot v javnosti, zanjo pa se je Ssk opredelila že na majskem deželnem kongresu. Zbor izvoljenih naj bi tudi zahteval soočenje z ministrom za deželna vprašanja Maccanicom glede zakona o zaščiti.

To je kratki povzetek sklepne besede, ki jo je imel v soboto, 28. oktobra, deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar na srečanju

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 5. novembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Lučka na daljnem severu«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutki Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rosa L.« — kronika o neki revolucionarki; 14.40 V studiu z vami: Sergej Verč; 15.30 Šport in glasba; 17.00 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 6. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 In exilium; 9.30 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Naravoslovje malo drugače; 12.40 Mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Mojster, nikar!«; 14.30 Gospodarska problematika; 15.10 Ekologija — danes za boljši jutri; 16.00 Collegium musicum: flautist Miloš Pahor, oboistka Irena Pahor, violinistka Monika Skalar, violist Franc Avsenek, violončelist Stane Demšar, čembalistka Dina Slama; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 7. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.50 Veliki uspehi Beatlesov; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Z gibanjem v zdravje; 12.40 Dekliški zbor Slovenski šopek iz Mačkolj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Čembalistka Dina Slama; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 8. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Ljudski motivi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Francoski šanson; 12.00 Spoznavamo svojega otroka; 12.40 Mešani zbor Sv. Jernej z Opčin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Kaj je v ribičevi mreži?«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Violinistka Maja Petrovič in pianist Igor Lazko v našem studiu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 9. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.25 Beležka; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Po sledovih Inkov; 12.25 Priljubljene melodije; 12.40 Cerkveni mešani zbor iz Sv. Križa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Četrto srečanje: Jugoslavija 1918-1941; 15.40 Lahka glasba raznih narodov; 16.00 Komorna vokalna skupina Octagon iz Finske in vokalna skupina Höviräg iz Veszpréme na Madžarskem; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 10. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Folklor jugoslovanskih narodov; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Iz filmskega sveta; 12.40 Ženski zbor Repentabor; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črno na belem«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Akademija Glasbene matice; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 11. novembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.25 Glosa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana; 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Mešani zbor prosvetnega društva Kolonkovec - Zenjan; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro...« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanalske doline; 16.00 Sobotno popoldne — zabavno kulturna oddaja, ki jo vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sobotno popoldne; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Proces v Titovi Mitrovici prekinjen

Pred okrožnim sodiščem v Titovi Mitrovici se je 30.10. začelo sojenje nekdanjemu predsedniku kosovskih komunistov Azemu Vllasiju in 14 obtožencem iz uprave in delovnega kolektiva rudnika Trepča v Starem trgu. Po štiriurni razpravi se je sodni svet umaknil na posvet in za nedoločen čas prekinil obravnavo. Vllasi in številni odvetniki so namreč zahtevali izločitev predsednika sodnega sveta, vseh sodnikov vrhovnega sodišča Kosova, javnega tožilca in sploh vseh sodišč v pokrajini in Srbiji. Sodniki se morajo o tem posvetovati z višjimi sodnimi inštanca.

Bivši predsednik kosovskih komunistov Vllasi, predsednik poslovnega odbora rudnika Trepča, ravnatelj Elektrokosova iz Prištine, tehnični ravnatelj rudnika, rudarski tehniki in navadni delavci so obtoženi kontrarevolucionarnega delovanja, ker da so dali pobudo za proteste in demonstracije Albancev na Kosovu, zlasti v Prištini, lanskega novembra, jih organizirali in vodili, kot so tudi dali pobudo za osemdnevno stavko rudarjev februarja letos v rudniku Trepča v Starem trgu, kar da je imelo hude politične in varnostne posledice.

Proces je lahko spremljalo 17 domačih in osem tujih časnikov ter nekaj svojcev obtožencev. Odvetnikov je 19. Glavni obtoženec Vllasi in za njim odvetniki so utemljili zahtevo po izločitvi predsednika sodnega sveta, tožilca in drugih z več razlogi. Predsednik sodišča je na primer prevzel to službo samo za ta proces, saj je drugače član vrhovnega sodišča Kosova. Poleg tega odvetnikom ni jasno, ali je jugoslovanski državljani, saj je pribežal iz Albanije. Odvetniki so zahtevali pravočas-

ni vpogled v zapisnike zaslišanja prič, a jih predsednik ni pokazal. Tožilec po njihovem mnenju ni spoštoval kazenskega postopnika in ni bil nepristranski.

V Starem trgu je medtem policija zgodaj jutraj zatrla stavko rudarjev, ki niso hoteli iz rogov iz protesta proti sojenju Vllasiju in tovarišem. Kakih 60 delavcev

dalje na 7. strani ■

—o—

»Planinska roža«

■ nadaljevanje iz strani 1

dvorano, je raslo z razpletom igre. Posebno navdušujoče so bile množične scene, ko so na odru nastopali in peli solisti in zbor. Občinstvo je v takih trenutkih postalo celo del same igre, saj je s ploskanjem v ritmu navdušujoče vplivalo na pevce in sam orkester, ki je vseskozi briljantno spremljal dogajanje na odru. Dirigentu Hilariju Lavrenčiču in vsem, ki so mu pri tem pomagali, še posebej zborovodji Francu Valentinčiču, koreografinji Nataši Sirk in korepetitorjem Miranu Devetaku, Luciji Lavrenčič in Valentini Pavio gre vsa pohvala za opravljeno delo. Prav tako je občinstvo zelo toplo sprejelo temperamentno režijo Aleksija Pregarca. Prireditve se je udeležil tudi skladatelj Radovan Gobec, ki je predstavo zelo pohvalil.

Opereto »Planinska roža« bodo na odru Katoliškega doma v Gorici ponovili v nedeljo, 5. novembra. Zaradi kvalitete predstave in velikega truda, ki so ga v to delo vložili režiser, dirigent in vsi ostali sodelujoči, bi po našem mnenju bilo zelo primerno, ko bi to glasbeno igro ponovili tudi v drugih krajih.

Ssk za sklic izvoljenih predstavnikov

■ nadaljevanje s 1. strani

strankinega deželnega sveta in izvoljenih predstavnikov Ssk v Gradnikovi kleti na Plešivem pri Krminu. Delegacija udeležencev je pred posvetom položila cvetje s slovenskim trakom na grob rajnega deželnega podtajnika Gradmira Gradnika v bližnji Medani.

V uvodnem delu zasedanja, ki ga je vodil deželni koordinator izvoljenih predstavnikov Ssk Sergij Mahnič, je prisotne pozdravil deželni predsednik Ssk Marjan Terpin, ki je kasneje tudi podal pregled stanja na Goriškem namesto zadržanega pokrajinskega tajnika Mirka Špacapana. O Tržaški po je poročal pokrajinski tajnik Miro Oppelt. Izredni gost večera, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc, je prinesel pozdrav koroških rojakov, predstavil pa je tudi novo politiko dialoga NSKS in njene prve sadove, ki so vzpodbudni. Poudaril je temeljni pomen samozaveesti naših ljudi, optimizem pa je črpal tudi iz sprememb v Sloveniji in v vzhodni Evropi.

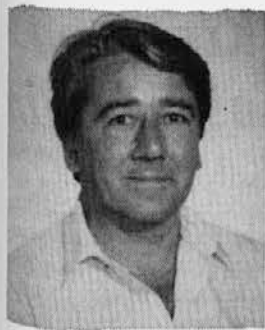
O položaju v posameznih občinah in o delu Ssk v izvoljenih svetih so nato poročali Andrej Bratuž za Gorico, Boris Gombač za Dolino, Hadrijan Corsi za Števerjan, Zorko Harej za tržaško pokrajino,

Branko Černic za Sovodnje, Milko Guštin za Repentabor, Maks Gergolet za Doberdob, Antek Terčon za Devin-Nabrežino, Franc Kenda za Krmin in Danilo Šavron ter Fedor Žigon za Milje. V razpravi pa so sodelovali še deželni svetovalec Bojan Brezigar in drugi izvoljeni predstavniki. Poudarjena je bila med drugim potreba po večji medsebojni povezavi in boljšem pretoku informacij znotraj Ssk in v odnosu z javnostjo, kot tudi po večjem vrednotenju prizadevanj slovenskih izvoljenih predstavnikov, ki dnevno rešujejo slovenske in splošne probleme naših krajev.

Pomembna je bila napoved »okroglo mize« za Gorico, za katero se ogreva goriško tajništvo Ssk, da bi prišlo do širšega slovenskega volilnega nastopa v goriški občini, ki naj tako spet dobi primerno število slovenskih svetovalcev. Glede Trsta pa so bile poudarjene odgovornosti PSI in KD za izločitev Ssk iz uprav, ki pomeni — a ne le v tem primeru — dejansko izločitev Slovencev kot takih.

Na srečanju, ki mu je prisostvovalo tudi več dopisnikov z obeh strani meje, so prišla na dan še številna stvarna vprašanja, zadnji del pa je bil posvečen že omenjeni napovedi pobud za nove oblike akcijske enotnosti.

Pogovor z arhitektom Marinom Kokorovcem

»Bistvena postavka je vedno človek«

Arhitekt Marino Kokorovec je od upravnega sveta Hranilnice in posojilnice na Opčinah dobil nalogo, da izdela načrt novega sedeža openskega denarnega zavoda. Naloga gotovo ni bila enostavna, saj je bilo treba staro povezati z novim, se pravi primerno preurediti staro stavbo in jo organsko vključiti v novi del. Gre verjetno za doslej najtežavnejšo nalogo v Vaši karieri. Je tako?

Preden odgovorim na to specifično vprašanje, bi rad poudaril, da dela nisem opravil sam, ampak da je bilo realizirano v okviru teama, ki sestavlja moj biro. V Studiu Clak se je namreč vsakdo bolj specializiral za določeno področje, tako da lahko ustrezemo raznim zahtevam, ki nam jih postavljajo naročniki. Jedro te skupine sestavlja jaz in arh. Ruggero Ruggiero iz Padove, ki sva team ustvarila že v času najinega študija na Arhitekturi v Benetkah in ki še danes skupaj delava v okviru biroja, ki ima svoj sedež tako v Trstu kot v Padovi.

Ce sedaj preidem na vprašanje samo, lahko povem, da ni bila ta naloga najzahtevnejša, kar sva jih rešila v vseh teh letih, odkar opravljava poklic arhitekta. Ukvarjala sva se namreč tudi z dosti bolj kompliciranimi nalogami, kjer je bilo treba poseči v samo tkivo življenja in bivanja, ustvariti je bilo treba novo krajino, potem ko je bila prejšnja zaradi potresa popolnoma uničena, hiše, da so zadovoljile uporabnike; delali smo večkrat v zelo težkih pogojih in rešili kompleksnejše probleme, čeprav bi mogoče na prvi pogled kdo mislil, da ni tako.

Bi nekoliko opisali ta svoj načrt?

Pri načrtu sva seveda morala izhajati iz potreb investitorja, ki nam je dal določeno nalogo, za katerega je pa bila bistvena predvsem notranja funkcionalnost. Doslej nisva še nikoli projektirala banke, in to naju je deloma spravilo v težave. V najinih dosedanjih izkušnjah se namreč nama še ni nikoli primerilo, da bi projektirala neko zunanjo, najina dela so bila vedno vezana na vsebino. Prav zato sva se morala najprej potruditi in razumeti vse, kar nama ni bilo jasno. Načrt sam je tudi nastal na območju, ki je že samo učinkovalo kot boomerang. Urbaniistično je to območje vil in hiš starejšega tipa, do njega je vodil le ozek klanec, vse skupaj je bilo oddaljeno od glavne ceste in centra Opčin. Objekt sam naju je s svojo velikostjo prisilil na določene izbire. Ena taka izbira je bila vhod, ki je daleč od Narodne ulice; na ta način sva skušala življenje centra premakniti tudi nekoliko navznoter, kar je pa spet zahtevalo določene urbanistične in arhitektonske izbire.

Kaj je predvsem pogojevalo Vaše delo? Zahteve in potrebe investitorja, obstoječi urbanistični predpisi ali še kaj drugega?

V prejšnjem odgovoru sem že omenil določene elemente, ki so pogojevali najino delo, vendar bi k temu še dodal, da je bilo pri tem projektu zahtev veliko: prvič zahteve investitorja in obstoječa zakonodaja na tem območju (gradbene in urbanistične norme, spomeniško varstvo itd.), druge zahteve so bile tehnološkega značaja

(vse tehnične napeljave in komplicirane aparature, ki jih mora banka imeti), tretjič smo morali upoštevati tudi zahteve bodočih uporabnikov in še nazadnje videz območja, na katerem objekt stoji. Zelo pomembna komponenta je tudi kultura kraja samega (način, po katerem kraj nastaja in se razvija): vse to nalaga projektantu vrsto problemov, ki jih mora razumeti in nato rešiti na najbolj organski način. Problem je bil tudi v tem, da smo morali projektirati makroarhitekturo v mikrokolju z možnostjo pogojevanja uporabe določene javne površine in pogojevanja videza naselja kot takega.

Ali ste povsem zadovoljni z opravljenim delom?

Lahko rečem, da smo z rezultatom skoraj povsem zadovoljni. Kar bi tu še posebej poudaril, je, da sva bila s kolegom zelo navdušena, ko sva ugotovila, da sva tudi tu v Trstu dobila sposobne obrtnike, ki so nama omogočili realizacijo tega, kar sva si zamislila in narisala. Notranjost je namreč izdelana v vseh podrobnostih, kamni in podi umetniško položeni, tu so barvana stekla, kovinski deli natančno izdelani itd. Vsi ti so pripomogli realizirati končni proizvod.

Povejte kaj o sebi. Vemo, da ste Tržačan, doma od Sv. Ivana, da ste maturirali na slovenski realni gimnaziji in diplomirali iz arhitekture na univerzi v Benetkah. S čim ste se v mladih letih posebno bavili, razen s študijem, seveda, in koliko ste pravzaprav stari?

Rodil sem se leta 1943, moj kolega je pa dve leti starejši od mene. V mladih letih sem se, poleg s študijem, ukvarjal s skavtizmom, s politiko in še z marsičem, kar je zadevalo družbene dejavnosti. Prav to mi je kasneje omogočilo boljše razumevanje problemov svojega poklica, ki so vedno tudi družbene narave; te izkušnje so bile zame izredno pomembne in pozitivne.

Mislite, da sta Vas srednja šola in univerza dovolj pripravili za življenje?

Kar zadeva obdobje srednje šole, moram povedati, da je bilo zame izredno pomembno, da sem imel profesorja, kakršen je bil pok. Avgust Černigoj. Ta je navdušil za umetnost celo generacijo študentov, ki so ga poznali. Tudi na univerzi smo takrat lahko veliko pridobili; imeli smo profesorje, ki nas mogoče niso naučili poklica z operativnega stališča, niso nam nudili

praktičnih rešitev, niso nas učili toliko tehnike, menežerstva, organizacije, prav gotovo pa so nam dali zelo veliko na ravni kulturnega izpopolnjevanja, kritičnosti in predvsem avtokritike. Dejstvo, da so bili naši učitelji ljudje kot Scarpa, Aymonino, Benevolo, Valle, Samonà, Gardella, kritika Zevi in Mazzariol, dejstvo, da smo imeli priložnosti razpravljati z Le Corbusierjem in njegovo ekipo, ki so takrat delali v Benetkah, je za nas predstavljalo enkratno izkušnjo, ki jih sedanjí študentje, glede na številnost, prav gotovo ne morejo imeti.

Preden ste začeli izvrševati poklic, ste si gotovo izoblikovali predstavo o tem poklicu. Ali ste se kaj zmotili?

Začetek dela za nas ni bil posebno travmatičen, saj smo 68. leta in pozneje, ko je bil na univerzi znani kaos, morali začeti z delom, da smo se vzdrževali. Tedaj smo se ukvarjali z notranjo opremo, industrijskim oblikovanjem, in smo probleme svojega poklica spoznali že pred diplomo. Spoznali, kakšni so praktični problemi, zadovoljiti moraš investitorja, računati tudi z mnenjem izvajalca, z reakcijo tržišča itd. Pozneje smo spoznali, da so problemi še z zakonodajo, ki je v raznih krajih različna, da je predvsem težko organizirati biro, ki lahko pravilno in pravočasno rešuje vse probleme, ki so vezani na naš poklic.

Katere lastnosti mora imeti, kdor se loti Vašega poklica?

Odprtost, vztrajnost in splošna kultura: te vrednote so bistvene za vsakogar, ki hoče opravljati poklic, kakršen je naš.

Kot nam je znano, se Vi že od začetka 70. let, ko ste diplomirali, ukvarjate z urbanističnimi problemi. Se s to problematiko bavite po sili razmer ali so v ozadju tudi drugi razlogi?

S kolegom nisva nikoli mislila, da obstaja razlika med arhitektonskim in urbanističnim projektiranjem. Metodologija je namreč pri obeh ista, spremeni se samo merilo posega. Bistvena postavka je vedno človek v okolju in ta človek se mora dobro počutiti tako v manjših kot v obširnejših prostorih. To smo zagovarjali že v svoji diplomski nalogi, ki se je nanašala na gradnjo pomembne arhitektonske strukture v mestnem okolju. Tak primer je tudi projekt te banke: tudi tu ne gre za poseg, ki je samo funkcionalne narave, ampak gre za vključitev v tkivo samega kraja tako s formalnega kot tudi s prostorskega stališča. Poleg same stavbe smo namreč predvideli tudi prostor, ki naj služi vsem, skupnosti — majhen trg, vrt — vse to je za vse. Iste metode se poslužujemo tudi, ko projektiramo za zasebnike; tak je bil tudi naš prvi pomembnejši načrt, cerkev v Albignasegu pri Padovi, ki smo jo skušali na najboljši način vključiti v okolje in v kraj, kjer je nastala.

Kakšen delež ima urbanistika pri Vašem delu?

V vseh krajih, kjer delamo, skušamo najti »genius loci«, skušamo razumeti, kako je človek

Novi sedež Hranilnice in posojilnice na Opčinah (foto Loredana)

dalje na 5. strani ■

Hranilnica in posojilnica na Opčinah v novih prostorih

Ni retorično, če napišemo, da bo nedelja, 29. oktobra 1989, ostala zapisana z zlatimi črkami v zgodovini Opčin in njihove širše okolice. Ta dan so namreč slovesno

Govori predsednik Pavel Milič (foto Loredana)

Bistvena postavka...

■ nadaljevanje s 4. strani

tam od nekdaj živel in se razvijal, skušamo slediti povsod neki logiki, nekemu zakonu, ki ga mi imenujemo »zakon okolja«.

Kako je z vprašanjem kadrov v Vašem poklicu, zlasti pri Slovencih?

Ena izmed bistvenih karakteristik je povsod številnost; drugi pomemben problem predstavlja tudi nove tehnologije, ki se tičejo našega dela. Mladim preti še posebej nevarnost, da jih te tehnologije zmedejo, da ne razumejo, da so to samo sredstva za doseganje določenih ciljev. Najpomembnejše vrednote ostajajo še vedno kultura, iskanje človeškega, iskanje prostorov, ki naj bodo zgrajeni po meri človeka.

Kakšni so Vaši odnosi s podjetnikom - investitorjem?

Naši odnosi z investitorji naročniki so vedno nekoliko težavni; pri nas ne gre namreč za umetniško delo, ki ga lahko sam narediš, s 30 tisoč lir materiala. Mi moramo nekaj ustvariti, rabimo pa ljudi, ki to realizirajo, in stranko, ki vse to plača. Med nami in investitorji mora biti predvsem zaupanje. Naročnik mora v arhitekta, projektanta zaupati, to pa je možno samo, če te naročnik že pozna, če ve, kako delaš. Naročnik je vsekakor bistveni element projekta: arhitektura mora ustvariti nekaj, kar bo naročnika zadovoljilo s funkcionalnega in estetskega stališča. Z naročnikom imaš lahko odnose afinitete ali nerazumevanja: sodelovanje pa je bistveni element, da pride do realizacije tega, kar načrtuješ.

Kaj bi svetovali mlademu slovenskemu fantu, ki želi postati arhitekt?

Takih nasvetov sem dal že veliko mladim arhitektom, ki so se obrnili name, in tudi svojim sinovom, ki želijo slediti moji poti. Mladi si morajo pridobiti predvsem izkušnje, morajo biti pripravljeni iti tudi drugam, izven svojega kroga in okolja, da se lahko obogatijo z izkušnjami, ki niso doma vedno na voljo v zadostni meri. Za svoje delo se morajo tudi navdušiti, mogoče bolj kot v kakem drugem poklicu. Osnovno pravilo je, da morajo spoznavati svet in dobro spoznati same sebe. Vsekakor je to nasvet, ki bi ga dal v tem trenutku vsakemu mlademu človeku.

odprli novi sedež Hranilnice in posojilnice, ki predstavlja ne samo novo veliko pridobitev za domači zadružni denarni zavod, temveč tudi pomembno krajinsko ovrednotenje celotnega naselja.

Pred novo stavbo se je zbrala številna množica. Bili so predvsem člani Hranilnice in posojilnice, klienti in tudi drugi ljudje, ki so jih k slovesnosti vabili zvoki trebenske godbe na pihala. Množico, med katero so bili predstavniki oblasti ter zlasti mnogi predstavniki slovenskega gospodarskega življenja z obeh strani meje, je pozdravil Livij Valenčič, ki je nato tudi povezoval celotni program slovesne otvoritve. Predsednik Pavel Milič je v daljšem govoru orisal vztrajna in odločna prizadevanja vodstva Hranilnice in vseh njenih uslužbencev, z ravnateljem, zdaj žal že pokojnim dr. Gantarjem na čelu, da dobi denarni zavod nove prostore, glede na to, da so postali stari prostori v Bazoviški ulici odločno pretesni. Predsednik pa se je v svojih izvajanjih ustavil predvsem pri nalogah, ki čakajo Hranilnico in posojilnico v prihodnosti, tudi in zlasti glede na leto 1992, ko bodo v Evropski gospodarski skupnosti padle vse carinske in druge pregrade, pri čemer bo bančništvo imelo novo vlogo in tudi nove razsežnosti. Govor predsednika Miliča vsekakor zasluži, da se objavi v celoti.

Klavdij Brajnik je ravnatelj Hranilnice in posojilnice na Opčinah. Prevzel je dediščino dr. Draga Gantarja, ki je vodil denarni zavod nad 15 let in je umrl v letošnjem februarju. Klavdij Brajnik je bil njegov dolgoletni namestnik.

Novi sedež je blagoslovil openski župnik Viljem Žerjal, ki je prej spregovoril pomembne besede v zvezi z gospodarskim delovanjem na splošno in z delovanjem openske hranilnice še posebej. Sledili so pozdravi predstavnikov oblasti, od katerih bi omenili predvsem zastopnika tržaškega župana, odv. Berceta, in deželnega odbornika Rinaldija. Pozdrave in čestitke so posredovali predstavniki slo-

dalje na 7. strani

Višek slovesnosti: prerez traku (foto Loredana)

Msgr. Ivan Kretič po 34 letih zapušča Devin

S skupno mašno daritvijo so se slovenski in italijanski verniki iz Devina, Štivan in Medje vasi v nedeljo, 22. t.m., poslovili od svojega dosedanjega župnika, dolgoletnega devinskega dekana msgr. Ivana Kretiča, ki je v tej narodnostno tako izpostavljeni fari služboval 34 let. Poslovilna maša je bila v Devinu v latinščini. Na koru je pel domači cerkveni pevski zbor, ki so ga ob tej priložnosti okrepili nekateri člani moškega zbora Fantje izpod Grmade, dve pesmi pa je zapel tudi italijanski dekliški cerkveni pevski zbor. Pri oltarju je goriškega nadškofa msgr. Bommarca zastopal škofov vikar za Slovence msgr. Oskar Simčič, ki se je devinskemu župniku zahvalil za delo, ki ga je opravil v dolgem službovanju v tej fari. Spregovoril pa je tudi v imenu sobratov in opozoril na težave, v katerih je moral opravljati svojo službo. Predstavil je nato novega župnega upravitelja, profesorja Giorgia Gianninija, ki je somaševal. Slednji bo odslej skrbel za versko življenje v devinski župniji. Vozil pa se bo iz Trsta, ker je trenutno devinsko župnišče potrebno popravil, in bo torej v njem le ob urah, ki so določene za uradovanje.

Cerkev je bila ob tej priložnosti nabito polna, saj so se zbrali verniki obeh narodnosti iz Devina, a tudi iz Štivan in Medje vasi. Čeprav je bila v nedeljo podobna poslovilna maša tudi v štivanski župni cerkvi, kjer sta s petiem sodelovala tamkajšnji otroški in dekliški zbor.

Od svojega dosedanjega dušnega pastirja so se med mašo tako v Štivanu kot v Devinu poslovili tudi farani, ki pa so sicer že v soboto na sedežu devinskih pevskih zborov Fantov izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin priredili krajšo poslovnost.

V imenu slovenskih župljanov je spregovoril prof. Aleš Breclj. Zahvalil se je za vse delo in nesebično razdajanje gospoda Kretiča in poudaril, da je bil msgr. Kretič vedno tista oporna točka, na katero se je človek v Devinu lahko naslonil, ko je bilo treba na strpen način reševati kakršnekoli probleme. Zahvalil pa se mu je tudi v imenu obeh devinskih pevskih zborov, katerima je vedno z zanimanjem stal ob strani. V imenu italijanskega dela župnijske skupnosti pa se mu je zahvalil predstavnik italijanske skavtske organizacije AGESCI Michele Moro. Ob besedah, ki jih je nato izrekel poslavljajoči se župnik, se je pri marsikomu opazila ganjenost. Zahvalil se je za poslovnostne besede, za dolgoletno sodelovanje vseh, ki so kakorkoli prispevali k življenju župnije, za darove in se opravičil za nerodnosti, ki jih je komurkoli prizadel. Še posebej pa je v italijanskem nagovoru izrazil misel, da je skušal dosledno delovati tako, da bi v fari vladali mirno sožitje in strpnost.

Farani pa so mu voščili trdnega zdravlja in moči, da bi lahko tudi v bodoče deloval v korist širše skupnosti ter so izrazili željo, da bi se še pogosto srečevali v vaseh, kjer je msgr. Kretič preživel 34 let svojega duhovniškega službovanja.

SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE POJASNJUJE

V zvezi z vestjo, da je proračunska komisija senata nepričakovano sprejela popravek senatorja Spetiča za povišanje sklada za slovenske učbenike, ki ga je predložil senator Pollice, Sindikat slovenske šole sporoča naslednje:

Julija letos so vložili poslanci Caveri, Columbu in Loi za Slovensko skupnost interpelacijo o učbenikih za slovenske šole. Prosvetno ministrstvo se je obrnilo na delni šolski urad v Trstu za informacije. Ta je pred mesecem dni poslal v odgovor v Rim izračun potrebne vsote iz leta 1987 (1.700 milijonov lir).

Predstavnik slovenskih šol v Vsestržavnem šolskem svetu je v sredo, 18. oktobra, osebno posredoval pri šefu kabineta prosvetnega ministra za povišanje postavke, sklicujoč se na priporočilo Vsestržavnega šolskega sveta z dne 20. decembra 1984 ministru, naj poveča sklad na 200 milijonov lir letno. V soboto, 21. oktobra, je isti izročil podtajniku na ministrstvu Savinu Melillu, svojemu bivšemu kolegi, predlog, da se sklad poveča na 250 milijonov lir. V torek, 24. oktobra, se je tajnica tržaškega odbora SSS po telefaksu obrnila z enako zahtevo in njeno utemeljitvijo na ministra za javno šolstvo in na predsednika, podpredsednika, tajnika in devet članov proračunske komisije v senatu. Zatem je s posredovanjem Slovenske skupnosti, ki intenzivno posreduje stike med SSS in parlamentarci drugih manjšin, dostavila besedilo sen. Dujanyu.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

Italijansko - jugoslovanska trgovinska zbornica v Milanu in Jugoslovansko - italijanska gospodarska zbornica v Beogradu bosta priredili 9. in 10. novembra 56. redni simpozij. Ta bo v prostorih Pomorske postaje v Trstu.

Zasedanje se bo začelo v četrtek, 9. novembra, ob 9. uri z uvodnima poročiloma predsednikov obeh mešanih trgovinskih zbornic in z nastopom veleposlanikov obeh držav, Dušana Strbca in Sergia Venta. V razpravo bosta med drugimi posegla podtajnik v ministrstvu za zunanjo trgovino Alberto Rossi in pomočnik jugoslovanskega zveznega ministra za zunanjo trgovino Janez Bajuk.

V četrtek, 9. novembra, bo na pomorski postaji ob 12.30 tiskovna konferenca.

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Herman Broch

POVEST SLUŽKINJE ZERLINE

Izjava Bogdana Bratuž

V soboto, 4. novembra, ob 20.30 v Babni hiši v RICMANJIH

V nedeljo, 5. novembra, ob 18. uri v Občinski hiši v MACKOLJAH

V četrtek, 9. novembra, ob 20.30 v dvorani J. Rapotec v PREBENEGU

V petek, 10. novembra, ob 20.30 v Srenjski hiši v BORSTU

Simpozij ob 450-letnici Svete gore

V zgodovini Evrope so nekatere božje poti odigrale in še igrajo pomembno vlogo. Dovolj je, da pomislimo na Santiago v Komposteli, na Köln, na Čenstohovo, na Lourdes in v zadnjih časih na Medžugorje, pa spoznamo, kolikšen vpliv imajo romanja na ljudi. Na Slovenskem in še posebej na Primorskem ima tako pomembno vlogo Sveta gora nad Gorico. Kronana podoba svetogorske Matere božje je v zadnjih 450 letih privabljala tisoče in tisoče vernikov, romanja in dogodki okoli njih pa so pustili sledove ne le v zgodovini Primorske ali širše vzeto vsega slovenskega naroda, ampak tudi med Furlani in Italijani ter Nemci.

Tako izhaja tudi iz predavanj na enodnevnem študijskem srečanju, ki so ga v petek, 27. oktobra, priredili v svetogorskem samostanu. Zgodovinsko društvo za severno Primorsko, frančiškanski samostan na Sveti gori, Zgodovinski inštitut Znanstveno raziskovalnega centra pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Goriški muzej in Inštitut za socialno in versko zgodovino iz Gorice. Simpozij je na zelo primeren način počastili letošnjo 450-letnico te Marijine božje poti.

Dopoldanski del se je začel s pozdravi svetogorskega gvardijana patra Mateja Papeža in dr. Branka Marušiča, ki je prisotne nagovoril v imenu organizatorjev. Predavatelje in številno občinstvo so pozdravili tudi koprski škof msgr. Metod Piriš, kot pokrovitelj simpozija, ter še predstavniki novogoriških občinskih oblasti in kulturno raziskovalnih organizacij.

V dopoldanskem delu so bila predavanja namenjena zgodovinskemu prikazu usode tega romarskega središča. Uvodni pogled v svetogorsko zgodovino je podal avtor letošnjih šmarnic, knjižničar pater Pavel Krajnik. Sledilo je predavanje Franceta Dolinarja iz Državnega arhiva Slovenije, ki je osvetlil duhovno podobo Evrope v 16. stoletju v odnosu do razmer na Slovenskem. Bil je to čas, je dejal Dolinar, velikih sprememb. Spreminjalo se je gospodarstvo. Nova odkritja in duhovna vrenja so značilna za to stoletje, ko se pojavi reformacija. V tem smislu bo potrebno — je menil Dolinar — poglobiti nekatere do-

slej malo obravnavane teme v slovenski zgodovini, če hočemo končno dobiti resničnejšo podobo tedanjih časov. Tudi Vinko Rajšp, ki deluje v okviru Raziskovalnega centra pri Slovenski akademiji, je osvetlil stoletje, v katerem so se začela romanja na Sv. goro. Tema njegovega posega je bila »Romanja na Slovenskem v 16. stoletju«. Pri prikazu je upošteval kritične misli protestantskih piscev, ki so takim romanjem nasprotovali. Med obsojenimi božjimi potmi je bila tudi Sveta gora nad Solkanom. Lucia Pillon, raziskovalka v Državnem arhivu v Gorici, je predavala v italijanščini. Osvetlila je odnos Furlanov stoletju. Še posebej je vzela v pretres netoletju. Še posebej je vzela v pretres nekatere običaje furlanskih romarjev in podrobneje obdelala veliko romanje, ki ga je v glavnem iz političnih razlogov priredilo goriško katoliško društvo v znak solidarnosti s papežem Pijem IX., ob zedinjenju Italije. Znani goriški zgodovinar Luigi Tavano, ki je duša Inštituta za versko in socialno zgodovino iz Gorice, je obravnaval Sveto goro v obdobju med obema vojnami. V svojem posegu je orisal tudi lik in usodo zadnjega goriškega slovenskega nadškofa Sedeja. Slavica Plahuta iz Goriškega muzeja je zelo občuteno opisala usodo Svete gore med drugo svetovno vojno. Da je Sveta gora zanimala številne pisce, je bilo razvidno iz referata Petra Stresa »Sveta gora v zgodovini«.

Popoldanski del srečanja se je začel z ogledom muzejske zbirke o bojih na soški fronti, ki jo je Goriški muzej pred dobrim mesecem prenesel v spodnje prostore gostilne na Sveti gori.

Sledila so z diapozitivi opremljena predavanja treh umetnostnih zgodovinarjev. O »Stari svetogorski cerkvi v luči umetnostne zgodovine na Slovenskem« je govoril akademik Emilijan Cevc, višji kustos v Goriškem muzeju Marko Vuk pa je predaval o »Svetogorski podobi matere božje kot likovnem in simbolnem fenomenu«. Posebno zanimiv je bil prikaz številnih posnetkov svetogorske podobe v raznih okoliških cerkvah in kapelah. Tržaški univerzitetni profesor Sergio Tavano je osvet-

dalje na 7. strani ■

Kogojeva soba v Kanalu

V Kanalu so ob koncu letošnjih enajstih Kogojevih dnevov v soboto, 21. oktobra, odprli posebno sobo v spomin na skladatelja, ki velja za enega največjih slovenskih glasbenikov vseh časov. Razstavo sta pripravila Metka Nusdorfer Vukšanič in tržaški skladatelj ter raziskovalec Kogojevega življenja Pavle Merku. Ob tej priložnosti je izšel tudi bogat katalog, ki osvetljuje življenje in delo Marija Kogoja.

V galeriji Rika Debenjaka v Kanalu pa bo do 18. novembra odprta razstava fotografij Evgena Bavčarja, ki je sicer doma iz Lokavca pri Ajdovščini, a že desetletja živi in ustvarja v Parizu. Čeprav je Bavčar že od svoje mladosti slaboviden, se

ukvarja tudi z umetniško fotografijo in filmom, ki jima izvedenci priznavajo veliko umetniško vrednost.

—O—

ZMAGALI SO SOCIALISTI

Na občinskih volitvah v Manzanu v videmski pokrajini so socialisti napredovali kar za 18 odstotkov in izvolili 8 svetovalcev, prav toliko kot Krščanska demokracija, ki je v primerjavi z volitvami leta 1985 izgubila skoraj 6 odstotkov glasov. Za skoraj 5 odstotkov so nazadovali komunisti, ki so si zagotovili 3 svetovalce. Eno mesto v občinskem svetu so izgubili tudi republikanci in socialni demokrati, ki imajo enega svetovalca.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

O katoliški literaturi na Slovenskem v »Književnih listih Dela«

Priloga ljubljanskega dnevnika Delo »Književni listi« z dne 26. oktobra je začela objavljati odgovore na anketo o razlogih za poveljno »ne-navzočnost« katoliških pisateljev in sploh ustvarjalcev in mislecev v Sloveniji. Dne 26.10. so bili objavljeni trije odgovori, ki so jih prispevali tržaški pisatelj prof. Alojz Rebula, literarni zgodovinar prof. Jože Pogačnik in kritik Marjan Dolgan. Medtem ko se univerzitetni profesor Pogačnik ustavlja bolj pri načelnih vprašanjih, sta Rebula in Dolgan izredno zgovorna in obtožujoča. Profesor Pogačnik kontestira sam pojem katoliške ali drugačne literature, saj literatura je ali pa je ni. Kadar postane pisec ideolog, ni več literat. Drugačno je seveda vprašanje, pravi, zakaj se v določenem času uveljavlja samo ena ideološka usmeritev. Vsekakor pa tudi novejša jugoslovanska praksa potrjuje, da so dela, ki so prišla na dnevni red v represivnem aparatu, postala nosilni kamni v razvoju besedne umetnosti in podlaga za normalen tok duhovnega življenja v prihodnosti.

Marjan Dolgan v značilnem paradoksalnem slogu pripominja, kako je revolucija opravila s katoliškimi izobraženci: partizanski katoliki so bili obglavljeni, s čimer misli na Kocbeka, drugi so emigrirali ali trohnili po breznicah. Pri tem pripominja, da so nastanek vaških straž iz potrebe po revoluciji z domačim razrednim sovražnikom povzročili samopašni partizanski vojvode. Dolgan potem kritično omenja »celodnevno šolsko pranje možganov«, razhajanje ideološko sumljive gimnazije, razhajanje univerze, ki naj bi bila leglo dekadentnih kapitalističnih ideologij. Dalje omenja nastope proti Cerkvi, verouku, duhovnikom in katoliškim ustanovam. In v takšnih razmerah naj bi se razmahnil katoliški ustvarjalci? Kje pa! Ves čas smo jim strigli peruti, nadaljuje Dolgan, ki za zadnjih 15 let omenja zatrtje Prostora in časa, gonje proti Kocbekovemu intervjuju in njegovim prijateljem.

Rebula ima daljši prispevek, v katerem izredno občuteno poudarja, da bi bila celotna slovenska duhovna atmosfera drugačna, bolj civilna in bolj evropska, če bi imeli v svojih vrstah

generacijo iz Kočevskega Roga, ko bi imeli elitno klasično gimnazijo v Šentvidu, katoliški dnevnik, stike s katoliško kulturo Evrope. Tako pa je naša usoda zavozila v smer provincializacije in barbarizacije. Zatriumfiral je režimskost. S primeri utemeljuje misel, da je Komunistična partija Slovenije v svojem leninizmu postavila kot eno svojih primarnih nalog likvidacijo krščanstva. Nadaljuje tudi z osebnim primerom, ko je v začetku 60. let začel veljati za zavestnega kristjana, za slovensko uradnost pa je nehal veljati za kulturnika. V Delu je svoj prvi intervju doživel letos, »po 40-letnem pearsarjenju«. Razlogi za odsotnost katoliških ustvarjalcev so torej zanj razvidni, čeprav obenem poudarja, da so izredni ustvarjalci in znanstveniki ostali kristjani a za ceno težkó, včasih junaško plačane zvestobe.

Književni listi pa prinašajo še nekaj zanimivih člankov v zvezi z ustvarjalnostjo naših krajev. Tako objavljajo oceno zbornika lanskih študijskih dni v Dragi »Kam plovemo« in prikaz Franceta Pibernika, avtorja monografije o Francetu Balantiču, o diplomski nalogi mlade tržaške slavistke Marije Kostnapfel, ki je na univerzi v Vidmu doslej najbolj sistematično zagovarjala predstavitev Balantičeve osebnosti in njegovega dela.

—O—

VENO PILON NA DUNAJU

Na gradu Belvedere na Dunaju so sredi oktobra odprli razstavo del ajdovskega slikarja Vena Pilon. Na stenah galerije so razobesili 25 slik in petnajst grafičnih listov. Razstava bo odprta do 19. novembra. Pilonovo ustvarjalnost in njegovo življenjsko usodo je predstavil ravnatelj Moderne galerije iz Ljubljane Jure Mikuš, slavnostni govornik pa je bil avstrijski zvezni minister za znanost in razvoj dr. Erhard Busek. Na dunajski razstavi Pilonovih del je velika večina slik, ki sestavljajo Pilonovo stalno zbirko v Ajdovščini, nekaj slik je iz svoje zbirke dala na Dunaj Moderna galerija iz Ljubljane, vmes pa je tudi nekaj zasebnih slik.

MOHORJEVA ZALOŽBA NA FRANKFURTSKEM KNJIŽNEM SEJMU

Mohorjeva založba se je letos prvič predstavila na Frankfurtskem knjižnem sejmu. Predstavila je svojo proizvodnjo, predvsem nove knjige. Zanimanje sta vzbudili predvsem knjigi »Die Kärntner Seele« Erwina Ringla in »Die Kärntner Slowenen« Mirka Bogataja. Založbo sta na sejmu med drugimi obiskala avstrijska zvezna ministrica dr. Hilde Hawlicek in dr. Erhard Busek, ki sta na ta način pokazala zanimanje za dejavnost Mohorjeve. Založbo so obiskali tudi avtorji iz Nemčije, Avstrije in Slovenije.

Na sprejemu je ministrica dr. Hilde Hawlicek napovedala, da bo ministrstvo v prihodnosti posebej podprlo prevode avstrijske literature, pri čemer je izrecno omenila prevode v slovenščino. Mohorjeva od letošnje jeseni izdaja edicijo »Austriaca«, v kateri bodo izšla izključno dela avstrijskih avtorjev v slovenskem prevodu. V Frankfurtu je založba predstavila prvi knjigi, in sicer »Lailo« Ingrid Paganig in »Vzrok« Thomasa Bernharda. Spomladi pa bo izšel »Konec« Aloisa Hotschniga.

Umrli je Danilo Kiš

V Parizu, kjer je stalno živel, je pred kratkim umrl srbski pisatelj Danilo Kiš, ki se je bil rodil pred 54 leti v Subotici očetu madžarskemu Židu in materi Črnogorki. Med vsemi jugoslovanskimi pisatelji je veljal pokojni Kiš za najbolj prodornega, saj so bile njegove knjige prevajane v številne tuje jezike, zlasti v zadnjem času, ko se je bil preselil v Pariz. Njegove veze s Francijo in njeno kulturo so bile zelo tesne. Nekaj let je deloval kot lektor za srbohrvaščino na francoskih univerzah, njegovi prevodi francoskih klasikov in sodobnih pisateljev v srbohrvaščino pa veljajo za vrhunske. Prevedel je Musseta, Baudelaireja, Corneilla, Queneauja, Feydeauja, Prevarta, Verlaina, same mojstre francoskega jezika.

Med najbolj pomembna Kiševa dela sodijo knjige: Grobnica za Borisa Davidoviča, Vrt, Povel, Enciklopedija mrtvih. V 70-letih je napisal polemično knjigo Ura anatomije, v kateri je briljantno zavrnil svoje nasprotnike, ki so mu očitali, da je v svojem najbolj znamenitem romanu Grobnica za Borisa Davidoviča zagrešil plagiat. Pozneje je bila ta knjiga o stalinističnih zločinih prevedena v številne tuje jezike, doživela pa je tudi dve gledališki adaptaciji, od katerih je tista v režiji Ljubiše Ristića postala svetovna uspešnica.

Kiš je bil vseskozi politično angažiran avtor. V svojih delih je razkrinkal trnobo totalitarnega režima, ki ga je bil ustvaril Stalin. Odlikoval se je po izjemno skrbnem jeziku in dognani dramaturški zgradbi svojih zgodb. Vrhunec njegovega mojstrstva je knjiga Enciklopedija mrtvih, v kateri je svoj briljantni postmodernistični pisateljski slog prišel do polne veljave.

Danilo Kišu se je izpolnila njegova poslednja želja. Pokopali so ga v Beogradu, kjer je pred več kot 30 leti začel svojo umetniško pot.

Zarko Petan

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
Gostuje Satirično gledališče »Jazavac« Zagreb
Fadil Hadžić

GOSPODA IN TOVARIŠI (Gospoda in drugovi)

Režija Georgij Paro

V soboto, 4. novembra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Borštnikovo srečanje 1989 v Mariboru

V Mariboru je bila v ponedeljek, 30. t.m., slovesnost ob podelitvi nagrad Borštnikovega srečanja. 11-dnevno gledališko srečanje, na katerem so letos uprizorili 82 predstav, si je ogledalo nad 17 tisoč gledalcev, kar potrjuje, da je gledališče kljub kriznemu obdobju zanimivo. V tekmovalnem delu, ki ga je izbral usklajevalac programa kritik Jernej Novak, so sodelovale Drama slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane, Mestno gledališče ljubljansko, Eksperimentalno gledališče Glej, Ljudsko gledališče iz Celja, Drama iz Maribora, Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, Slovensko stalno gledališče iz Trsta, Koreodrama iz Ljubljane, Akademija za gledališče, radio in televizijo ter s spremljevalnim programom še Scena Theatre iz Washingtona in gledališčniki iz Sarajeva.

Strokovna komisija je Borštnikov prstan dodelila igralcu Danilu Benedičiču. Borštnikovo

nagrado za najboljšo predstavo v celoti pa je prejela predstava Dušana Jovanoviča »Zid jezera« v uprizoritvi Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane. Borštnikovo diplomsko za igro so prejeli Vlado Novak, Jerka Belak in Milena Zupančič. Za uprizoritev Cankarjeve Lepe Vide, ki jo je na Borštnikovem srečanju predstavilo Slovensko stalno gledališče iz Trsta, je bila nagajena režiserka Meta Hočevar. Scenarist tržaške slovenske gledališke hiše Marjan Kravos pa je prejel Borštnikovo diplomsko za sceno Jovanovičeve predstave »Zid jezera«. Priznanje za najlepše kostume bo prejela Alenka Bartl, Borštnikovo diplomsko za najboljšega mladega igralca in nagrado občinstva pa Alojz Sveti. Strokovna komisija je dodelila tudi priznanje za pomembne dosežke avtorski ekipi, ki jo sestavljajo Nevenka Koprivšek, Boris Ostan in Jetté Ostan Verjup.

BORŠTNIKOVO SREČANJE V ZNAMENJU SLOVENSKEGA STALNEGA GLEDALIŠČA V TRSTU

Cankarjeva hrepenenjska drama »Lepa Vida«, ki jo je naše gledališče postavilo na oder v pretekli sezoni in ki je dosegla izjemen uspeh na novosadskem Sterijevem pozorju, saj je prejela prvo nagrado kot najboljša predstava in še vrsto priznanj, je navdušila mariborsko občinstvo. Aplavzov ob koncu predstave je bilo toliko, da so se morali igralci kar 10-krat pokloniti gledalcem. Čeprav je preteklo že nekaj mesecev, odkar jo je ansambel zadnjič igral v Novem Sadu in Subotici, je predstava potekala brezhibno, tako da je za odličan nastop zadostovala ena sama obnovitvena vaja. Že po uvodnih prizorih so igralci pritegnili vso pozornost, tako da je občinstvo intenzivno spremljalo besedo, igro gibov in lučnih efektov. Da je bila predstava presrešljiva, domača, grajena v posebnem okolju, kjer je skrb za narodni obstoj vsakodnevna, pričajo tudi razgovori po predstavi v mariborski kazinski dvorani, kjer so našim umetnikom priredili sprejem. Navdušeni pa so bili tudi gostje, ki spremljajo Borštnikovo srečanje. Se posebej češkoslovaški gledališki delavci. Ravnatelj gledališča v Gottwaldu je bil tako navdušen, da je Slovensko stalno gledališče povabil na gostovanje. Pristaviti velja, da je na splošno tržaška postavitev »Lepe Vide« vzbudila pri mednarodni kritiki veliko zanimanje, povabila so prišla ne le iz Jugoslavije, pač pa tudi iz Sovjetske zveze. Domači mariborski gledališki kritiki pa so z obžalovanjem opozorili na dejstvo, da tržaška gledališka hiša že nekaj sezon ne nastopa več v abonmaju mariborskega gledališča.

Včerajšnji je bil prvi nastop Slovenskega stalnega gledališča na Borštnikovem srečanju. Zaradi izjemnega uspeha je bilo povabljen, da zaključijo letošnjo prireditev s »Stričkom Vanjo«. Čehovo dramo bodo uprizorili v nedeljo, v ponedeljek pa bo v okviru dneva igralca razglasitev letošnjih Borštnikovih nagrad in priznanj.

»TA HIŠA JE NAŠA«

V občinskem ostroškem središču »Karel Štrekelj« v Sesljanu so v ponedeljek, 30. oktobra, uradno predstavili brošuro z naslovom »Ta hiša je naša«, ki jo je ob odprtju središča izdala devinsko-nabrežinska občinska uprava. Knjiga je izšla v okviru triletnega načrta, ki ga je omogočila Komisija za manj razvite jezike pri Evropski gospodarski skupnosti.

Na predstavitvi so spregovorili župan Bojan Brezigar, odbornica za kulturo in šolstvo, prof. Marinka Terčon in dr. Alenka Rebula-Tuta, ki je knjigo uredila. Knjiga je razdeljena na dva dela. V prvem, ki je bolj dokumentarne narave, so vzgojiteljice štirih občinskih vrtcev, ki delujejo na področju občine Devin-Nabrežina, predstavile sedanje stanje in delovanje. Drugi del publikacije je nekoliko bolj problematsko zasnovan in so v njem sestavki, ki osvetljujejo posebne oblike dela s predšolskimi otroki. Devinsko-nabrežinska občinska uprava bo knjigo »Ta hiša je naša« posredovala slovenskim otroškim vrtcem, didaktičnim ravnateljstvom

VEČER V DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 6. novembra, na predavanje »Dogajanje v Sloveniji v luči jugoslovanske krize«. Predaval bo komentator ljubljanskega Dela Danilo Slivnik. Predavanje bo v Peterlinovi dvorani ob 20.30.

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH V NOVIH PROSTORIH

■ nadaljevanje s 4. strani

venskih denarnih zavodov iz zamejstva in Slovenije, posebno prisrčne pa so bile, kot je razumljivo, besede, ki so jih izrekli predstavniki Vsestranskega in deželnega združenja hranilnic in posojilnic, v okviru katerih je Openska hranilnica ena pomembnih in delavnih članic. Ne gre končno prezreti prisotnosti glavnega predstavnika Banke Italije v Trstu, ki je odločno podprla pravkar uresničeno pobudo Openske hranilnice in posojilnice.

Slovesnost, ki jo je še bolj povzdignilo petje Tržaškega okteta, se je končala z ogledom novih prostorov denarnega zavoda in z bogato zakusko v bližnjem Prosvetnem domu, kjer je bila tudi priložnost za prijeten pomenek, četudi se je vreme medtem znatno poslabšalo in je začelo deževati.

JOVIĆ V SLOVENIJI

Podpredsednik jugoslovanskega predsedstva Jović, ki je zastopnik Srbije, se je 30.10. udeležil zasedanja predsedstva Slovenije v Ljubljani. Razprava je trajala štiri ure in je bila posvečena aktualni družbenopolitični situaciji v Jugoslaviji. Predsednik Slovenije Stanovnik je med drugim opozoril na nerazumljive izjave nekaterih predstavnikov vojske. Skupno z Jovićem je razgovore pozitivno ocenil in dejal, da bi se lahko izognili marsikateremu nesporazumu, če bi pravočasno izmenjavali misli.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Friedrich Schiller

SPLETKE IN LJUBEZEN

Režija Zvone Sedlbauer

V torek, 7. novembra ob 16. uri ABONMA RED I
v sredo, 8. novembra ob 16. uri ABONMA RED H

SIMPOZIJ OB 450-LETNICI SVETE GORE

■ nadaljevanje s 5. strani

lil mariološko ikonografijo na področju, ki je bil pod vplivom Gorice in Ogleja. Prikaz je bil zanimiv, saj je Tavano na osnovi ikonografskih posnetkov obrazložil razne vplive na Marijino češčenje v naših krajih.

Profesorica Lojzka Bratuž je osvetlila Sveto goro v slovenski književnosti. Njeno predavanje je bilo za marsikoga presenetljiva novost, saj je Sveta gora navdihnila dolgo vrsto pisateljev in pesnikov. Čerkevni pesmi je obdelal glasbenik Edo ščenje svetogorske Kraljice v slovenski Škulj. Iz njegovega predavanja je bilo razvidno, da je ta božja pot navdihnila res veliko število slovenskih skladateljev. Sveto goro kot krajino pa je prikazal Ivan Malavašič.

Simpozij ob 450-letnici Svete gore je pokazal, kolikšno vlogo je ta božja pot imela ne le za slovenski narod, ampak tudi za Furlane in širši zemljepisni prostor. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so organizatorji napovedali izid zbornika s predavanji.

POTRES V ALŽIRIJI

Potres, ki je 30.10. prizadel Alžirijo, je po dosedanjih podatkih povzročil vsaj 19 mrtvih in večje število ranjencev. Epicenter potresa je bil v bližini obalnega mesta Tipasa, ki je kakih 80 kilometrov oddaljeno od Alžira. Sunek je dosegel skoraj šesto stopnjo po Richterjevi lestvici. Po prvem sunku je sledilo več nekoliko lažjih potresov. Iz prestolnice Alžirije zaenkrat ne poročajo o smrtnih žrtvah, čeprav se je zaradi potresa zrušilo nekaj hiš v starem delu mesta. Vnel se je tudi požar, ki pa so ga kmalu pogasili. Po dosedanjih vesteh je bilo največ žrtev v mestu Tipas, ki je baje hudo poškodovano.

Proces v Titovi Mitrovici prekinjen

■ nadaljevanje z 2. strani

so po treh dneh prignali na površje in jim napovedali odpust iz službe ter kazensko obravnavo.

V Podujevu so bile demonstracije dijakov in drugih prebivalcev albanske narodnosti. Nekateri so imeli zakrite obraze. Milica ni posegla. Manifestanti so z vzklikanjem zahtevali Vllasijsvo osvoboditev.

Odbor za varstvo človekovih pravic v Ljubljani je naslovil na državne oblasti poziv, naj ustavijo proces v Titovi Mitrovici in naj odpokličejo s Kosova slovenske miličnike. Odbor je tudi napovedal možnost protestov proti sojenju.

Predsedstvo Socialistične zveze Slovenije je pozvalo predsedstvo Jugoslavije, naj pomilosti Vllasijsa ali drugače ustavi postopek, ki škodi ugledu Jugoslavije, ker je političen proces. Ob tem je izrazilo priznanje predsedniku jugoslovanskega predsedstva Drnovšku, ker je v predsedstvu predlagal abolicijo.

Do poskusa večjih protestnih manifestacij je prišlo v Prištini, in sicer v predelu Vranjevac, kjer so bili že marca hudi spopadi s policijo. Ta je takoj ostro nasto-

pila in s solzilcem razgnala manifestante, ki so zahtevali osvoboditev Vllasijsa in tovarišev ter so vzklikali Kosovu-republiki. Avtomobil tiskovne agencije TANJUG z beograjsko evidenčno tablico so mladi kamnali, medtem ko so pozdravljali avtomobil z ljubljansko registracijo, v katerem pa so bili ravno tako beograjski dopisniki.

Predsedstvo Kosova je pohvalilo varnostne sile, da so zatrle stavko v Starem trgu, ki so jo ocenile za nacionalistično in separatistično dejanje. Predsedstvo je pozvalo varnostne organe in prebivalstvo k budnosti, ker da albanski nacionalisti in separatisti skupno s sovražno emigracijo krepijo subverzivno-propagandne akcije.

—o—

AKTUALEN POMEN SIMPOZIJA O SVETI GORI

■ nadaljevanje s 1. strani

kako pomembna kulturna središča so že v preteklosti bili samostani, ki so skupaj z romarskimi potmi vedno predstavljali pomembno oporo pri utrjevanju verskega življenja in narodne zavesti Slovencev.

danés v novem sedežu

**HIRANILNICA
IN POSOJILNICA
OPČINE**

Ul. Ricreatorio 2 ☎ 21491

Ob 50-letnici Bohinjskega tedna

Dr. Andrej Gosar 5

Z drugimi besedami se to pravi, da moramo pri svojih narodnogospodarskih in socialnih težnjah primerno upoštevati tudi stvarne potrebe in razvojne možnosti drugih pokrajin v državi. Drugače bomo brez potrebe zadevali na različna nepremagljiva nasprotja; tistih možnosti in okolnosti, ki bi nam lahko koristile, pa ne bomo znali pravilno izrabiti. Skratka, samo ob dobrem poznavanju in pravilni oceni dejanskega stanja in vseh najrazličnejših interesov, ki se v gospodarski in socialni politiki države kot celote praktično uveljavljajo, bomo lahko uspešno zastopali in v polni meri varovali svoje lastne interese in koristi. Nejasnost v teh rečeh je za nas najbolj nevarna, lahko rečemo, usodna.

Od tod sledi tudi že tretja temeljna zahteva, tretji temeljni pogoj za zares smotno in uspešno slovensko gospodarsko in socialno delo, namreč, da mora biti vsa politika za nas Slovence v prvi vrsti strokovna zadeva.

Danes velja to, kakor kaže izkušnja tako rekoč povsod po svetu, tudi za velike in največje narode. Niti ti si ne morejo brez velikih, da usodnih žrtev privoščiti nestrokovne, diletantske in demagoške politike. Nasprotno, ob največjem naporu vseh svojih strokovnih in moralnih sil mo-

rajo skrbno paziti, da dobro izkoristijo vsako priliko in možnost, ki se jim nudi, da zavarujejo in uveljavijo svoje gospodarske in socialne interese in koristi.

Ako pa je tako pri velikih, samostojnih narodih, koliko bolj velja to za naš majhni in siromašni narod, ki je v gospodarskih in socialnih rečeh nujno odvisen od ciljev in ukrepov, katerih ne določa sam, marveč imajo pri tem odločilno besedo drugi, ki mislijo in morajo misliti predvsem na svoje lastne interese in koristi. Kako naj bi tak narod s strokovno neveščo, diletantsko politiko zares uspešno varoval in uveljavljal svoje gospodarske in socialne interese, kako naj bi s tako politiko res kaj izdatnega storil in dosegel za izboljšanje svojih materialnih in socialnih razmer?

Vse to je za nas toliko večjega pomena, ker po svojem številu in položaju v državi ne moremo pričakovati, kaj še zahtevati, da bi ves upravni aparat, ki ima pri izvajanju naše državne gospodarske in socialne politike glavno besedo in odločilen vpliv, sam po sebi vselej in povsod dovolj upošteval naše posebne interese in koristi. Na to se lahko zanašajo, to lahko pričakujejo Srbi in ob primerni preureditvi osrednjih državnih organov tudi Hrvati; mi Slovenci se bomo morali vedno sami posebej zanimati za to, da bodo naše

upravičene koristi prišle v državni gospodarski in socialni politiki do primerne veljave. To pa bomo dosegli edinole s strokovno večim delom naših političnih činiteljev.

Prav zaradi tega je tisto politično obrtnikovanje, ki smo ga pri nas že od nekdaj vajeni in ki se izživlja pretežno, če ne kar izključno, v strankarsko agitatoričnem in organizatoričnem delu, v resnici zelo drag luksuz, kakršnega si tak majhen in siromašen narod, kot smo mi, ne bi smel privoščiti.

To moramo toliko bolj poudariti, ker je brez temeljitega strokovnega poznavanja realnih gospodarskih in socialnih dejstev in možnosti, nemogoča tudi tista prava odločnost, brez katere se v političnem življenju in boju ne da nič doseči. Kdor niti prav ne ve, kaj hoče, in ne zna svojih zahtev primerno utemeljiti, tudi ne more biti prav odločen in borben, ker se mora vedno bati, da stvari ne bi prav poprijel ter bi zaradi tega podlegel ali pa bi se celo osmešil in na svojem položaju onemogočil.

Končno moramo v tej zvezi ugotoviti še sledeče: Tako podrobno, smotno in sistematično delo na gospodarskem in socialnem področju, kot smo rekli, da je pri nas potrebno, je dobro izvedljivo samo ob sodelovanju najširših ljudskih plasti. Z drugimi besedami se to pravi, da se da tako delo zares dobro zamisliti in vršiti edinole na demokratični osnovi.

(dalje prihodnjič)